

Det usynlige barnet (Tove Janson)

Om dette og hint og det som faller Iskwew inn

Denne lille historien fra Mummi-verden legger jeg ut som et apropos til debatten om barn utsatt for omsorgssvikt, og hva det gjør med barn. De kan til slutt bli helt usynlige. Og det er opp til oss alle å bidra til at de blir synlige.

Jeg kjøpte boken her om dagen, siden debatten minnet meg på den, så jeg håper på tilgivelse for at jeg legger den ut i bloggen.

DET USYNLIGE BARNET

En mørk regnværskveld satt Mummifamilien rundt verandabordet og rensset sopp. Hele bordet var dekket av gamle aviser og midt på stod parafinlampen. Men det var mørkt i alle kroker.

- My har plukket pepperrisker igjen, sa Mummipappa. – I fjor plukket hun fluesopp.
- Vi får håpe det blir kantareller til neste år, sa Mummimamma. – Eller i hvert fall vinrøde kremler.
- Det er alltid fint å leve i håpet, bemerket Lille My og kniste for seg selv.

De fortsatte å rense i fredelig taushet.

Plutselig hørte de noen lette slag på ruten, og uten å vente kom Too-tikki inn på verandaen og ristet vannet av regnfrakken. Så holdt hun døren åpen og lokket ut i regnet: – Kom, kom.

- Hvem er det du har med deg, spurte Mummitrollet.
- Det er Ninni, sa Too-tikki. – Ungen heter Ninni. Hun holdt døren åpen enda en stund og ventet. Ingen kom.
- Vel, sa Too-tikki og trakk på skuldrene. – Hun kan jo holde seg der ute hvis hun er så sjenert.
- Men blir hun ikke våt, spurte Mummitrollets mamma.
- Jeg vet ikke om det gjør så mye når man er usynlig, svarte Too-tikki og gikk bort og satte seg ved bordet. Familien holdt opp å rense og ventet på en forklaring.

- Dere vet jo at folk lett kan bli usynlige hvis man skremmer dem ofte nok, sa Too-tikki og spiste en røysopp som lignet en søt liten snøball. – Vel. Denne Ninni ble skremt på en gal måte av en tante som hadde tatt seg av henne enda hun ikke var glad i henne. Jeg har truffet tanten og hun var nifs. Ikke sint, skjønner dere, sinne kan en forstå. Hun var bare iskald og ironisk.

- Hva er ironisk, spurte Mummitrollet.

- Vel, tenk deg at du snubler på en sleipsopp og detter midt opp i den rensede soppen, sa Too-tikki. – Det naturlige ville jo være at mammaen din ble sint. Men nei, det blir hun ikke. I stedet sier hun, kjølig og knusende: Jeg forstår at dette er din oppfatning av dans, men jeg ville være takknemlig hvis du ikke gjorde det i maten. Sånn, omtrent.

- Fy, så vemmelig, sa Mummitrollet.

- Ja, ikke sant, sa Too-tikki. – Og det var akkurat sånn denne tanten pleide å gjøre. Hun var ironisk fra morgen til kveld, og til slutt begynte ungen å blekne i konturene og bli usynlig. Sist fredag kunne man ikke se henne i det hele tatt. Tanten gav henne til meg og sa at hun virkelig ikke kunne ta seg av slektninger som hun ikke engang kunne få øye på.

- Og hva gjorde du med tanten, spurte My med øynene på stilker. – Du julte henne vel opp?

- Det lønner seg ikke med ironiske mennesker, sa Too-tikki. – Jeg tok Ninni med meg hjem. Og nå har jeg tatt ungen med meg hit for at dere skal gjøre henne synlig igjen.

Det ble en liten pause.

Bare regnet plasket på verandataket. Alle stirret på Too-tikki og tenkte.

- Sier hun noe, spurte Mummipappa.

- Nei. Men tanten har hengt en bjelle rundt halsen på henne for å vite hvor hun er.

Too-tikki reiste seg og lukket opp døren igjen.

- Ninni! ropte hun ut i mørket.

Den svale og kjølige lukten av høst kom inn på verandaen, og en firkant av lys falt på det våte gresset. Om en stund begynte en bjelle å klinge der ute, nølende – lyden kom opp trappen og forsvant. Et stykke over gulvet hang en liten sølvbjelle i luften på et svart bånd. Ninni hadde tydeligvis meget tynn hals.

- Jaha, sa Too-tikki. – Dette er din nye familie. De er litt dumme av og til, men stort sett nokså hyggelige.

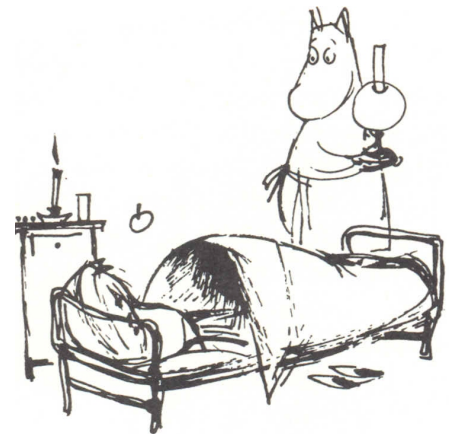
- Gi ungen en stol, sa Mummipappa. – Kan hun rense sopp? – jeg vet ingenting om Ninni, forsikret Too-tikki. – jeg bare tok henne med hit. Nå har jeg litt annet å gjøre. Kom innom en dag og fortell hvordan det går. Hei sålenge.

Da Too-tikki hadde gått, satt familien helt stille og stirret på den tomme stolen og sølvbjellen. Etter en stund løftet en av kantarellene seg langsomt i luften. Granbar og jord ble pirket bort av usynlige hender, og til slutt ble soppen skåret i småbiter og svedde ned i skålen. En ny sopp seilte opp i luften.

- Spennende! sa My imponert. – Prøv å gi henne noe å spise. Jeg skulle ha lyst til å se om det synes når det farer ned i magen.
- Kan dere begripe hvordan vi skal få henne synlig igjen, utbrøt Mummipappa bekymret.
- Burde vi gå til en doktor?
- Det tror jeg ikke, sa Mummimamma. – Kanskje hun gjerne vil være usynlig en stund. Too-tikki sa at hun er sjenert. Jeg tror det er best å la ungen være i fred til vi finner på noe bedre.

Og slik ble det.

Mummimamma redde opp til Ninni i det østre kvistværelset som tilfeldigvis stod tomt. Sølvbjellen klang etter henne oppover trappen, det minte Mummimamma om katten som hadde bodd hos dem en gang. Ved siden av sengen la Mummi-mamma eplet, saftglasset og de tre stripete sukkertøyene som ble delt ut til alle sammen når de skulle legge seg. Så tente hun et lys og sa:

- Nå skal du sove, Ninni. Sov så lenge som mulig. Jeg setter morgenkaffen under kaffevarmeren så holder den seg varm. Og hvis du blir redd eller vil noe, så kan du bare komme ned og klinge.

Mummimamma så teppet løfte seg og bli lig-gende i en bitte liten kul. Det ble en grop i hodeputen. Hun gikk ned og fant fram mormors gamle notater om Ufeilbarlige Huskurer. Det onde øye. Middel mot melankoli. Forkjølelse. Nei. Mummimamma bladde og lette. Endelig fant hun et notat som mormor hadde skrevet etter at skriften hennes var blitt temmelig skjelvende. – Hvis ens venner blir tåkete og vanskelige å se. Der. Takk og pris. Mummimamma leste igjennom oppskriften som var nokså komplisert. Så satte hun i gang med å røre sammen en huskur til lille Ninni.

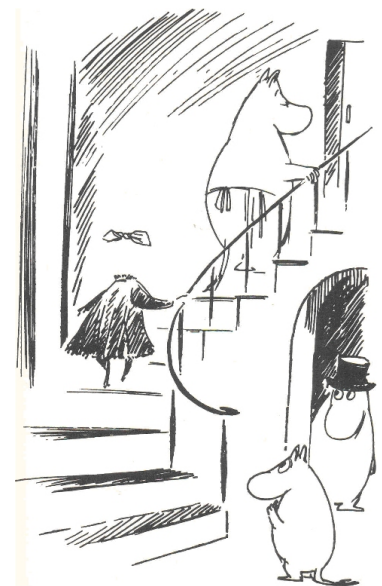
Bjellen kom klingende ned trappen, et trinn av gangen, en liten pause mellom hvert trinn. Mummitrollet hadde ventet på den hele morgenen.

Men det var ikke sølvbjellen som var det mest spennende i dag. Det var føttene. Ninnis føtter som kom nedover trappen, bittesmå og med engstelige tær som var tett sammenklemt.

Det var bare føttene som syntes, og det så nifst ut.

Mummitrollet gjemte seg bak kakkelovnen og stirret som forhekset på disse føttene som gikk ut på verandaen. Nå drakk hun kaffe. Koppen løftet og senket seg. Hun spiste smørbrød med marmelade. Koppen seilte alene ut på kjøkkenet og ble vasket og stilt på plass i skapet. Ninni var et meget ordentlig lite barn.

Mummitrollet for ut i hagen og skrek: – Mamma! Hun har fått føtter! Føttene synes!

Det var det jeg visste, tenkte Mummimamma oppe i epletreet. Mormor kunne sine ting, hun. Det var virkelig smart av meg å blande huskuren i kaffen til Ninni.

- Fint, sa Mummipappa. – Og enda bedre blir det når vi får se nesen hennes. Jeg blir på en måte litt nedslått av å prate med folk som ikke synes. Og ikke svarer.

- Psst, sa Mummimamma advarende. Ninnis føtter stod i gresset mellom nedfallseplene.

- Hei Ninni, skrek My. – Du har sovet som en gris. Når viser du nesen? Du må sannelig se nokså fæl ut siden du må gjøre deg usynlig.

- Hysj, hvisket Mummitrollet, – hun blir såret. Han svinset bort til Ninni og sa:

- Ikke bry deg om My. Hun er hardkokt. Du er helt trygg her hos oss. Du skal ikke tenke på den vemmelige tanten engang. Hun kan ikke komme og ta deg ...

I samme øyeblikk bleknet Ninnis føtter, og det var så vidt de kunne skimtes i gresset.

- Elskling, du er et fjols, sa Mummimamma ergerlig. – Du må da begripe at du ikke skal minne ungen om det der. Plukk epler og ikke tøys sånn.

De plukket epler.

Ninnis føtter ble tydeligere igjen etter hvert og klatret opp i et tre.

Det var en nydelig høstmorgen, det var litt kaldt på nesen i skyggen, men i solen var det nesten sommer. Alt var vått etter regnet om natten og hadde sterke lysende farger. Da al plukket ned (eller ristet ned), bar Mummipappa ut den største eplekvernen, og de satte i gang med å lage eplemos.

Mummitrollet sveivet, og Mummimamma fylte på, og Mummipappa bar syltetøykrukkene opp på verandaen. Lille My satt oppe i treet og sang Den store eplesangen.

Plutselig var det noe som knaste.

Midt i hagegangen lå en stor eplemoshaug som var helt tagget av glasskår. Og ved siden av, Ninnis føtter som bleknet og forsvant i en fart

- Jaha, sa Mummimamma. – Det var akkurat den krukken som vi pleier å gi til humlene. Nå slipper vi å bære den ned på engen. Og mormor sa alltid at skal det vokse noe opp av jorden må man gi den en presang om høsten.

Ninnis føtter kom tilbake og over dem, tynne ben. Over bena kunne man så vidt skimte en brun kjolekant.

- Jeg ser bena hennes! skrek Mummitrollet. – Gratulerer, sa Lille My og kikket ned fra epletreet. – Du kommer deg. Men Hufsa må vite hvorfor du har snusbrun kjole.

Mummimamma nikket for seg selv og tenkte på sin kloke mormor og hennes huskur.

Ninni trasket etter dem hele dagen. De vente seg til bjellen som fulgte etter dem, og syntes ikke det var så rart med Ninni lenger.

Da kvelden kom, hadde de nesten glemt henne. Men da alle hadde gått og lagt seg, fant Mummimamma fram et rosenrødt sjal fra skuffen sin og sydde en liten kjole. Da den var ferdig, bar hun den opp til kvistværelset hvor lyset var slukket og la den forsiktig på en stol. Så faldet hun en bred hårslyffe av stoffet som var igjen.

Mummimamma hadde det forferdelig morsomt. Det var akkurat som å sy dukkeklær igjen.

Og det morsomste var at hun ikke engang visste om dukken hadde lyst eller mørkt hår.

Neste dag hadde Ninni på seg kjolen. Hun var synlig helt opp til halsen og kom ned til morgenkaffen og neide og pep:

- Tusen takk.

Familien ble helt ute av seg og så sjenerte at de ikke kunne finne på noe å si. Og dessuten visste de ikke ordentlig hvor de skulle se når de snakket til Ninni.

Selvfølgelig prøvde de å feste blikket et stykke ovenfor bjellen, der de antok at Ninnis øyne var. Men rett som det var, gled blikket nedover og festet seg på noe som var synlig. Og det virket litt uhøflig.

Mummipappa kremtet. – Det var jo morsomt å se, begynte han, – at du synes litt mer i dag, lille Ninni. Jo mer vi ser, jo gladere vi blir...

My lo høyt og dunket skjeen i bordet. – Det var fint at du har begynt å snakke, sa hun. – Hvis du nå har noe du skulle ha sagt. Kan du noen morsomme leker?

- Nei, pep Ninni. – Men jeg har hørt at det er noen som pleier å leke.

Mummitrollet var henrykt. Han bestemte seg for å lære Ninni alle de lekene han kunne.

Etter kaffen gikk de ned til elven alle tre og satte i gang. Men det viste seg at Ninni var helt umulig. Hun neide og knikset og sa alvorlig «ja vel» og «så morsomt» og «naturligvis», men de hadde en sterk følelse av at hun lekte for å være høflig og ikke for å ha det morsomt.

- Men løp nå da vel! skrek My. – Kan du ikke hoppe engang! De tynne bena til Ninni løp og hoppet lydig. Så stod hun stille igjen med hengende armer. Den tomme halsutringningen ovenfor bjellen så merkelig hjelpeløs ut.

- Venter du på ros, hva! skrek My. – Har du ikke noe fart i deg! Vil du jeg skal gi deg juling, kanskje?

- Helst ikke, pep Ninni forknytt.

- Hun kan ikke leke, mumlet Mummitrollet og var helt betuttet.

- Hun kan ikke bli sint, sa Lille My. – Det er det som er i veien med henne. Hør her, fortsatte My og gikk tett innpå Ninni og så truende på henne, – du får aldri ditt eget ansikt før du har lært å slåss. Tro meg.

- Ja vel, sa Ninni og rygget forsiktig bakover.

Det ble ikke noe bedre.

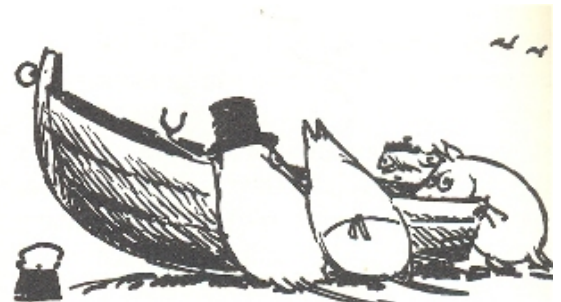
Til slutt holdt de opp å prøve å lære Ninni å leke. Morsomme historier likte hun heller ikke. Hun lo aldri på riktig sted. Hun lo ikke i det hele tatt. Og det virket nedslående på dem som fortalte. Så de lot henne være i fred.

Dagene gikk, og Ninni hadde fremdeles ikke noe ansikt. De vente seg til alltid å se hennes rosenrøde kjole vandre etter Mummitrollets mamma. Så snart Mummimamma stanset, holdt bjellen opp å klinge, når hun gikk videre, satte den i gang igjen. Et stykke ovenfor kjolen vippet en stor rosenrød sløyfe i luften. Det så litt rart ut.

Mummimamma fortsatte å helle mormors huskur i Ninni, men det hendte ingenting. Så lot hun det være, og tenkte at folk har vel klart seg uten hode før, og kanskje Ninni ikke var noe særlig pen.

Nå måtte hver og en selv tenke seg hvordan hun så ut, og det kan innimellom virke oppkvikkende på et vennskap.

En dag gikk hele familien gjennom skogen ned til sandstranden for å trekke opp båten for vinteren. Ninni klang etter dem som hun pleide, men da de kom ned til havet, bråstoppet hun. Så la hun seg ned på magen i sanden og begynte å pipe.

- Hva er det i veien med Ninni? Er hun redd for noe? spurte Mummipappa.

- Kanskje hun aldri har sett havet før, sa Mummimamma. Hun bøyde seg ned og hvisket sammen med Ninni. Så reiste hun seg igjen og sa:

- Nei, det er første gang. Ninni synes at havet er for stort.

- Av alle idiotiske unger, begynte Lille My, men Mummimamma så strengt på henne og sa: – Idiotisk kan du være selv. Nå trekker vi opp båten.

De gikk ut på bryggen til badehuset der Too-tikki bodde og banket på.

- Hei, sa Too-tikki, – hvordan går det med det usynlige barnet?

- Det er bare ansiktet som mangler, svarte Mummipappa.

- Akkurat nå er hun litt ute av seg, men det går vel over. Kan du hjelpe oss litt med båten?

- Så klart, sa Too-tikki.

Da båten var trukket i land og lå med kjølen i været, hadde Ninni ruslet ned til vannkanten og stod helt stille på den våte sanden. De lot henne være.

Mummimamma satte seg på bryggen og kikket ned i vannet.

- Fy så kaldt det ser ut, sa hun. Og så gjespet hun litt og la til at det var veldig lenge siden det hadde hendt noe spennende.

Mummipappa blunket til Mummitrollet, skar en forferdelig grimase og begynte langsomt å snike seg bort til Mummimamma bakfra.

Han hadde naturligvis ikke tenkt å kaste henne på sjøen sånn som han pleide da hun var ung. Kanskje ikke skremme henne engang, bare more ungene litt.

Men før han hadde rukket helt fram, hørtes et hyl, et rødt lyn for over bryggen, Mummipappa skrek som en gris og mistet hatten i vannet. Ninni hadde boret de små usynlige tennene sine i Mummipappas hale, og de var skarpe.

- Bravo, bravo! skrek My. – Jeg kunne ikke ha gjort det bedre selv! Ninni stod på bryggen med et rasende lite fjes med oppstopper under en rød pannelugg. Hun freste til Mummipappa som en katt.

- Du våger ikke å kaste henne ned i det store nifse havet! skrek hun. – Hun synes, hun synes! skrek Mummitrollet.

- Hun er jo søt!

- Passe søt, sa Mummipappa og undersøkte sin skamferte hale. – Det er det dummeste, tåpeligste, mest vanvittig oppdratte barn jeg noen gang har sett, med eller uten hode.

Han la seg ned på bryggen og prøvde å fiske opp hatten med en stokk. Men hvordan det nå var, så gled han og ramlet på hodet uti.

Han kom opp igjen med en gang, stod på bunnen med nesen over vannet, og ørene var fulle av gjørme.

- Å! skrek Ninni. – Å så gøy! Nei så vidunderlig!

Og hun lo så hele bryggen ristet.

- Hun har visst aldri ledd før, sa Too-tikki forbløffet. – Jeg synes dere har forandret ungen så hun er blitt verre enn Lille My. Men hovedsaken er jo at hun synes.

- Det kan vi utelukkende takke mormor for, sa Mummimamma.

Kategori: [Ord av andre](#)

00486635